

Πανελλήνιες Εξετάσεις Ημερήσιων Γενικών Λυκείων

Εξεταζόμενο Μάθημα: Αρχαία Προσανατολισμού,

Ημερομηνία: 10 Ιουνίου 2019

Ενδεικτικές Απαντήσεις Θεμάτων

Διδαγμένο κείμενο

A1.

α.

1. Λάθος
2. Σωστό
3. Σωστό
4. Λάθος
5. Σωστό

β.

1. «Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτόν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα»
2. «ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν»
3. «Ἄπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὖροι»
4. «Τῷ δέ Προμηθεὶ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν»
5. «καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται»

B1.

Κατὰ τις δύο πρώτες φάσεις της ανθρώπινης ιστορίας, παρουσιάζεται η δημιουργία του ανθρώπου και των υπόλοιπων ζωντανών οργανισμών από τους θεούς μέσα στη γη και στη συνέχεια ο εξοπλισμός τους με τα φυσικά χαρακτηριστικά και τις ἐμφυτες ικανότητές τους. Ο εξοπλισμός των ζώων ανατίθεται στον Επιμηθέα και τον Προμηθέα, οι οποίοι ἐπειτα ἀπὸ εἰσήγηση τοῦ πρώτου θα προχωρήσουν σε κατανομή των ἀρμοδιοτήτων τους, κατανομή ὁμως ἐσφαλμένη, ὅπως δηλώνουν τα ονόματά τους, ἀφοῦ ὁ Επιμηθέας, που σκέφτεται ἐκ των υστέρων, ἀναλαμβάνει τὴν διανομή, ἐνῶ ὁ προνοητικὸς Προμηθέας ὀρίζεται νὰ ἐπιθεωρήσει ἐκ των υστέρων τὸ ἀποτέλεσμα.

Ἡ ἐπιμηθεϊκὴ φάση, που ἀντιστοιχεῖ στον φυσικὸ χρόνο τοῦ βιολογικοῦ σχηματισμοῦ των ζωικῶν εἰδῶν, κλείνει με τὸ ἀνθρώπινο εἶδος τὸ ὁποῖο ἐμφανίζεται τελευταῖο στη σειρά των ζωικῶν οργανισμῶν. Τὸ αἶτιο τῆς ἀπρονοησίας και τοῦ λάθους τοῦ Επιμηθέα δηλώνεται μέσα ἀπὸ τὸ σχῆμα λιτότητας «οὐ πάνυ (σοφός)» ἀντὶ τῆς καταφατικῆς διατύπωσης «πάνυ ἄσοφος» και συμβολίζει τὴ θέση τοῦ Πρωταγόρα ὅτι δεν ὑπάρχει ἀπόλυτη σκοπιμότητα στη φύση και ὅτι ἡ φύση κάνει οἰκονομία δυνάμεων. Ὁ Επιμηθέας, λοιπόν, δημιούργησε ἰσορροπίες μέσα ἀπὸ διαφορετικὲς δυνάμεις ἀνάμεσα στα εἶδη τοῦ ζωικοῦ βασιλείου, παρείχε ἐφόδια για τις καιρικὲς συνθήκες, ὀρίσε τὸ εἶδος τῆς διατροφῆς κι ἐξάρτησε τὴ συχνότητα τῆς ἀναπαραγωγῆς τους.

Μεθοδικὸ Φροντιστήριο

Βουλιαγμένης & Κύπρου 2, Ἀργυρούπολη, Τηλ: 210 99 40 999

Δ. Γούναρη 201, Γλυφάδα, Τηλ: 210 96 36 300

Ελ. Βενιζέλου 45 Ν.Σμύρνη, Τηλ: 210 93 10 320

www.methodiko.net

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Ως τελευταίο είδος, ο άνθρωπος, μένει «*άκόσμητος*», που σημαίνει ότι έχει τα λιγότερα φυσικά εφόδια για να επιβιώσει ως είδος στη φύση. Ο Επιμηθέας επιβεβαιώνοντας πλήρως το όνομά του, επινόησε τρόπους για την επιβίωση του ζωικού βασιλείου μέσα από μια ισόρροπη διανομή. Επειδή όμως η επινόηση χωρίς κατανόηση εξελίσσεται σε μια μονομερή ενέργεια του νου, ο Επιμηθέας που δεν γνώριζε την κατανόηση παρά συμβόλιζε απλώς την επινόηση, ενώ είχε δώσει με φροντίδα και σοφία όλα τα απαραίτητα εφόδια στα ζώα, στο τέλος της μοιρασιάς διαπίστωσε ότι βρισκόταν σε αδιέξοδο («*ήπορει ὅ,τι χρήσαιο*»), γιατί τα εφόδια εξαντλήθηκαν και ο άνθρωπος έμεινε ακαλλώπιστος. Επομένως δε δείχνει την απαιτούμενη προνοητικότητα και τα εφόδια τού τελειώνουν πριν ολοκληρώσει τον εξοπλισμό όλων των ζώων («*Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφός...εἰς τὰ ἄλογα*»). Έτσι, το ανθρώπινο γένος, το πιο αδύναμο και λιγότερο προικισμένο, το υποδεέστερο βιολογικά ον, οδηγείται σε αδιέξοδο και κινδυνεύει με εξαφάνιση («*λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον...καὶ ἄοπλον*»).

Η παράλειψη του Επιμηθέα να εξοπλίσει το ανθρώπινο είδος αποτελεί ένα εύρημα που εξυπηρετεί την οικονομία του μύθου επιτρέποντας να δικαιολογηθεί ο προνομιακός εξοπλισμός του από τον Προμηθέα με θεϊκά δώρα, τη φωτιά και τις τεχνικές γνώσεις. Ο άνθρωπος διαφοροποιείται από τα «*άλογα*» όντα, καθώς διαθέτει το όπλο της λογικής κι έτσι ερμηνεύεται η υπεροχή του απέναντι στα άλλα ζώα ως προς τις φυσικές καταβολές του.

Συνεπώς, η φυσική κατάσταση του ανθρώπου κατά το στάδιο σχηματισμού των ειδών μπορεί να αποδοθεί με την έννοια της άπορίας, δηλαδή της φυσικής αδυναμίας και συγχρόνως της ανάγκης για εξεύρεση τρόπων και μέσων αντιμετώπισης της. Ο άνθρωπος αναγκάζεται να αναζητήσει τον πόρο, τη λύση του προβλήματος και την υπέρβαση της δυσκολίας.

B2.

Κατά τη δεύτερη φάση της δημιουργίας, ο άνθρωπος εξαιτίας της παράλειψης του Επιμηθέα και χάρη στην παρέμβαση του Προμηθέα, αποκτά προνομιακά δώρα, την έντεχνον σοφία και τη φωτιά, αφού τα έκλειψε από το κοινό εργαστήριο της Αθηνάς και του Ηφαίστου. Τα δώρα του Προμηθέα είναι οι τεχνικές γνώσεις και δεξιότητες, το δημιουργικό πνεύμα των τεχνών, η πρακτική σοφία, με τις οποίες ο άνθρωπος αντιστάθμισε τις ατέλειες από την κατανομή του Επιμηθέα και ανέπτυξε τις διάφορες τέχνες, την τεχνολογία. Με βάση το μύθο ανήκουν στον φυσικό εξοπλισμό του ανθρώπου και είναι έμφυτες, επειδή δόθηκαν στον άνθρωπο κατά τη στιγμή της δημιουργίας του, πριν ακόμη εμφανιστεί στο φως, όπως και τα χαρακτηριστικά των υπόλοιπων ζώων.

“Έντεχνος είναι η σοφία που εμπεριέχει την τέχνη, η σοφία που συμπορεύεται με την τέχνη. Αρχικά η έννοια της σοφίας έχει κυρίως να κάνει με τη δεξιότητα και την εμπειρία σε κάποια τέχνη, την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη μεταλλουργία, την ιατρική, κ.τ.λ. Ο προσδιορισμός έντεχνος επιτρέπει στον Πρωταγόρα να διευκρινίσει πως αυτού του είδους τη σοφία εννοεί, και όχι αυτήν που συνδέουμε με τη γνώση των επιστημών και τη φιλοσοφία. Ο προνομιακός εξοπλισμός του ανθρώπου από τον Προμηθέα με θεϊκά δώρα, τη φωτιά και τις τεχνικές γνώσεις του επέτρεψε να σωθεί από την εξαφάνιση, αλλά ταυτόχρονα και να διαφοροποιηθεί από τα άλλα ζώα, καθώς εφοδιάστηκε με θεϊκά χαρίσματα.

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Ο άνθρωπος ξεχωρίζει από τα άλλα ζώα όχι από σωματικής απόψεως αλλά από πνευματικής, επειδή επινοεί και δημιουργεί. Μέσω της λογικής – όπως εννοείται με την έντεχνη σοφία- αλλά και της κατασκευαστικής του ικανότητας γίνεται τεχνίτης, δημιουργός και διαμορφωτής της ζωής του και παύει να υποτάσσεται σε άλογες μορφές αυθεντίας. Βγαίνει από την ανωνυμία του αποκλειστικά βιολογικού όντος, του χωρίς ιστορικό χρόνο και μνήμη, και ανεβαίνει στην κορυφή της πυραμίδας της δημιουργίας.

Σε αντίθεση με τις τεχνικές γνώσεις, η πολιτική τέχνη δεν είναι έμφυτη στον άνθρωπο, γιατί δε δόθηκε σ' αυτόν εξ αρχής. Σύμφωνα με τον μύθο, ο Προμηθέας δεν μπόρεσε να την κλέψει, γιατί την κατείχε ο βασιλιάς των θεών, ο Δίας, και το παλάτι του Δία το φύλαγαν φοβεροί φρουροί, οι οποίοι συμβολίζουν τη δυσκολία απόκτησης της πολιτικής αρετής και τις επίπονες προσπάθειες του ανθρώπινου γένους για πολιτική οργάνωση. Δε διευκρινίζεται αν οι δυνάμεις, τα δώρα του Επιμηθέα, ήταν δικά του ή είχαν δοθεί από το Δία, σε αντίθεση με την πολιτική τέχνη που διευκρινίζεται ότι βρισκόταν στην κατοικία των θεών. Αυτή η διαφορά δηλώνει τη σημασία της πολιτικής τέχνης για την εξέλιξη του πολιτισμού σ' ένα ανώτερο στάδιο, καθώς και τη δυσκολία απόκτησής της από τον άνθρωπο, εφόσον αυτή απαιτεί προσωπική προσπάθεια.

B3.

1. Σωστό
2. Σωστό
3. Λάθος
4. Σωστό
5. Λάθος

B4.

Στήλη Α	Στήλη Β
είμαρμένη	μερίδιο
έξιέναι	εισιτήριο
έσχε	σχήμα
κλέπτει	κλεψύδρα
λαθών	λήθη

B5.

Σύμφωνα και με τον μύθο του Πρωταγόρα και την αναφορά του Αισχύλου, η ανθρώπινη ιστορία, ο ανθρώπινος πολιτισμός μοιράζεται σε δύο σαφώς διακεκριμένες φάσεις: στην πρώτη ο άνθρωπος χάρη στις έμφυτες τεχνικές δεξιότητές του ανέπτυξε τεχνικό πολιτισμό, κατά τη δεύτερη περίοδο δημιούργησε την κοινωνική οργάνωση· την πρώτη περίοδο εγκαινιάζει η προσφορά του Προμηθέα, τη δεύτερη η επέμβαση του Δία. Στο σημείο αυτό ο Πρωταγόρας τροποποιεί τον παραδοσιακό μύθο του Προμηθέα, προσαρμόζοντάς τον στις ανάγκες της επιχειρηματολογίας του, και διαφοροποιείται από προγενέστερες επεξεργασίες του. Βέβαια, η μετάβαση και στις δύο περιπτώσεις πραγματοποιείται χάρη στον Προμηθέα και ερμηνεύεται αισιόδοξα από τους δύο.

Μεθοδικό Φροντιστήριο

Βουλιαγμένης & Κύπρου 2, Αργυρούπολη, Τηλ: 210 99 40 999
Δ. Γούναρη 201, Γλυφάδα, Τηλ: 210 96 36 300
Ελ. Βενιζέλου 45 Ν.Σμύρνη, Τηλ: 210 93 10 320

www.methodiko.net

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Ο Αισχύλος παρουσιάζει τον Πρωταγόρα σαν τον μεγάλο ευεργέτη του ανθρωπίνου γένους. Με βάση την αναφορά του αυτός εξασφάλισε στον άνθρωπο «τέχνες και τεχνάσματα» ικανά να γιατρέψουν τις ασθένειες και να εξασφαλίσουν το «ζήν». Ταυτόχρονα το δώρο του είχε και πνευματικά οφέλη, εφόσον εξασφαλίζοντας τρόπους ερμηνείας του θείου και του υπερφυσικού προσέφερε ασφάλεια και εμπιστοσύνη του ανθρώπου στις δυνάμεις του. Τέλος, προβάλλεται ως ο εφευρέτης όλων των τεχνών (ειρηνικών και πολεμικών) και αυτός που έδειξε στον άνθρωπο τρόπους αξιοποίησης των μετάλλων με στόχο την αναβάθμισή της ζωής του και την αυτονομία του και την ανάπτυξη τεχνικού αλλά και ηθικοπνευματικού πολιτισμού.

Ο Πρωταγόρας, βέβαια, κρατά την αισιοδοξία του Αισχύλου, δίνει όμως ιδιαίτερη έμφαση όχι στην επέμβαση του Προμηθέα, αλλά στο πέρασμα από τον τεχνικό πολιτισμό, που ανέπτυξε καταρχήν ο άνθρωπος, στην οργάνωση κοινωνιών, γιατί η κοινωνική οργάνωση είναι αυτή που ενδιαφέρει την επιχειρηματολογία του. Έτσι, στα αποτελέσματα του δώρου του Προμηθέα ο Πρωταγόρας είναι λιτός και γενικόλογος, καθώς αναφέρει μόνο τη λέξη «ευπορία» και αργότερα τη θρησκεία, τη γλώσσα, τα σπίτια, τα ρούχα και τις τροφές, επειδή δεν έχει, όπως ο τραγικός ποιητής Αισχύλος βαθύτατες φιλοσοφικές ανησυχίες, αλλά ως φιλόσοφος έντονους κοινωνιολογικούς στοχασμούς. Στην ουσία, υποβαθμίζει το δώρο του Προμηθέα, εφόσον αυτό δεν μπόρεσε να εξασφαλίσει ούτε καν το «ζήν», καθότι ο άνθρωπος δεν έγινε ούτε «σοφός» ούτε «πολίτης». Στόχος του ήταν να δώσει έμφαση στο στάδιο της πολιτικής οργάνωσης, κάτι που θα επιτευχθεί με την πολιτική οργάνωση μέσω του δώρου του Δία, της αιδούς και της δίκης, εφόσον αυτό εξυπηρετεί την επιχειρηματολογία του και δικαιολογεί το ρόλο του ως δασκάλου της πολιτικής αρετής.

Γ. Αδίδακτο κείμενο

Γ1. Μετάφραση

Εγώ, βέβαια, είμαι απλός πολίτης (ή αμαθής), γνωρίζω, όμως, ότι είναι καλύτερο να διδάσκεται κάποιος το αγαθό με βάση τη φύση του και, δεύτερο, (εν. να το διδάσκεται) από όσους γνωρίζουν στ' αλήθεια καλά κάτι σωστό κι όχι απ' αυτούς που έχουν την τέχνη να εξαπατούν. Ίσως, μιλάω με λέξεις που δε μοιάζουν με αυτές των σοφιστών· εξάλλου, δεν επιζητώ αυτό.

Γ2.

Ο Ξενοφών, επειδή θεωρεί ασφαλέστερη μέθοδο εκπαίδευσης των νέων τη μαθητεία τους στους φιλοσόφους και την επαφή τους με όσα είναι κι όχι με όσα φαίνονται χρήσιμα, κατηγορεί τους σύγχρονούς του σοφιστές ότι διαπράττουν μεγάλα αδικήματα σε βάρος τους, ότι δεν έχουν κάνει κανένα μαθητή τους ενάρετο και ότι τους αποπροσανατολίζουν από πιο χρήσιμα πράγματα για τη ζωή τους. Δικαιολογεί την παραπάνω θέση του, λέγοντας ότι:

α) δεν προσφέρουν συγγράμματα στους μαθητές τους

β) όσα έχουν γράψει είναι ανούσια («ρήματα») και στόχο έχουν μόνο το ευχάριστο («ήδοναί»)

γ) το ύφος των λόγων τους είναι σκόπιμα εξεζητημένο και κενό περιεχομένου («ρήματα, όνόματα»)· δεν εκφράζονται με αποφθέγματα («γνώμαι»), τα οποία είναι τα μόνα που με το συμπυκνωμένο λόγο τους μπορούν να μορφώσουν τους νέους.

Μεθοδικό Φροντιστήριο

Βουλιαγμένης & Κύπρου 2, Αργυρούπολη, Τηλ: 210 99 40 999
Δ. Γούναρη 201, Γλυφάδα, Τηλ: 210 96 36 300
Ελ. Βενιζέλου 45 Ν.Σμύρνη, Τηλ: 210 93 10 320

www.methodiko.net

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Γ3.

α.

άνδρα : άνδρας

όντινα : ούστινας

γράμματα : γράμμα

ών : οῦ

β.

έωράκαμεν : ίδωμεν

έποίησαν : ποιήσωσι(ν)

παρέχονται : παράσχωσι(ν)

Γ4.

α.

Αναγνώριση Υποθετικού λόγου:

Υπόθεση: **εί έχοιεν** (εί + ευκτική)

Απόδοση: **άν παιδεύσειε** (Δυνητική Ευκτική)

Είδος: **Απλή σκέψη του λέγοντος**

Πρόκειται για έναν απλό, ανεξάρτητο και ευθύ υποθετικό λόγο που δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

Μετατροπή Υποθετικού λόγου σε Προσδοκώμενο:

Υπόθεση: **έάν (άν, ήν) έχωσιν** (έάν + Υποτακτική)

Απόδοση: **παιδεύσει** (Οριστική Μέλλοντα)

ή **άν παιδεύσειε** (Δυνητική Ευκτική που ισοδυναμεί με μελλοντική έκφραση)

β.

Η σύνταξη στην πρόταση «πολλά αυτοίς γέγραπται» είναι παθητική.

Μετατροπή στην ενεργητική σύνταξη, ώστε να τονίζεται το πρόσωπο που ενεργεί:
«**πολλά αυτοί γεγράφασι**»

Επιμέλεια:

Αναστασάκη Γεωργία, Βελντέ Μαρία

Ευχόμαστε καλά αποτελέσματα!

Για την εύστοχη Συμπλήρωση του Μηχανογραφικού Δελτίου συμβουλευτείτε τον Οδηγό Σπουδών από τις εκδόσεις μας: «**ΣΠΟΥΔΕΣ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ**».

Όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τις Σχολές, τις Σπουδές και τα Επαγγέλματα με βάση τις πρόσφατες αλλαγές στα Τμήματα και τις Σχολές της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης!

Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του ΜΕΘΟΔΙΚΟΥ: www.methodiko.net

Μεθοδικό Φροντιστήριο

Βουλαγμένης & Κύπρου 2, Αργυρούπολη, Τηλ: 210 99 40 999

Δ. Γούναρη 201, Γλυφάδα, Τηλ: 210 96 36 300

Ελ. Βενιζέλου 45 Ν.Σμύρνη, Τηλ: 210 93 10 320

www.methodiko.net